

Posudek na diplomovou práci Andrey Zewelové

Kategorie determinace: strategie překladu španělských literárních textů do češtiny

(Filozofická fakulta JU, České Budějovice 2014, 89 stran)

Andrea Zewelová se ve své práci zabývá problematikou determinace ve vztahu k překladu španělských literárních textů do češtiny. Její práce je standardně rozdělena na dvě části – část teoretickou a praktickou. V části teoretické se diplomandka tak, jak je obvyklé v podobně zaměřených pracích tohoto typu, zabývá zvolenou problematikou v rovině teoretické. Vychází přitom především ze zdrojů primárně španělských (Gómez Torrego, Leonetti, Nueva gramática de la lengua española), v úvahu bere i práci Lyonse, z českých příruček odkazuje na Černého, v případě pasáží týkajících se aktuálního členění zmiňuje vybrané české bohemisty. Se zdrojovou literaturou autorka pracuje eticky, jediná výtká, kterou k této části mám, se týká místy možná zbytečně obsáhlého výkladu o jevech, které se k tématu práce vztahují jen okrajově (např. str. 22 pravidla užívání členu u substantiv začínajících na přízvučnou samohlásku).

V části praktické autorka analyzuje český překlad povídky *La tortuga gigante* od Horacia Quirogy (překlad Ady Veselé). Cílem její analýzy je na základě klasifikace Leonettiho nejprve vymezit významy, které implikuje člen určitý a neurčitý, a poté se zamyslet nad tím, jak je tato problematika reflektována v českém překladu. Jedná se o bezesporu zajímavé téma, ovšem domnívám se, že poměrně složité, jehož komplexnost místy přesahuje diplomandčiny možnosti a zkušenosti. Autorka se tudíž občas uchyluje k příliš kategorickým úvahám, často i ne příliš šťastně formulovaným – např. str. 45 „čeština využívá k vyjádření determinace slovosledné prostředky týkající se AČ“. K použité metodologii mám poznámku týkající se koncepčního zpracování tématu – na str. 45 autorka uvádí, že cílem praktické části bude analýza použití členu ve španělském jazyce a jeho překlad do češtiny – následně pak do analýzy řadí ukazovací a přivlastňovací zájmena, číslovky, atd. Mohla by to nějak upřesnit? Chtěla bych dále poukázat, že autorka ne vždy zcela důsledně odlišuje překlad, který je motivován spíše volbou překladatelského postupu, od překladu, který je podmíněn systémovými rozdíly mezi češtinou a španělštinou – např. str. 47 příklad 3 – *en su casa* (kde autorka uvádí, že překladatel zájmeno zcela vynechal) nebo str. 48 příklad 8, str. 50 příklad 11, atd. Ostatně domnívám se, že zrovna v případě přivlastňovacích zájmen nebo číslovek ve spojení se substantivem ani nelze očekávat příliš rozdílů mezi oběma jazyky, a že tudíž dané překladatelské řešení, bude zpravidla vždy spíše motivováno faktory vnitro či vnětextovými – viz např. ilustrativní příklad č. 13 na str. 51, kde diplomandka poukazuje na překlad „*una semana*“ – „*celý den*“ (ovšem prakticky bez povšimnutí ponechává převod *una* > *celý*, který by již mohl být považován za příklad odlišného fungování dané kategorie v obou jazycích), nebo str. 70 příklad 3. Vzhledem k tematickému zaměření práce se mne proto jako relevantnější jeví kapitoly následující, v nichž se již diplomandka zabývá danou problematikou ve vztahu k určitému a neurčitému členu. Diplomandka analyzuje jednotlivé příklady užití členů podle funkcí, které jsou jimi implikovány (funkce referenční, anaforické užití, endoforické užití, atd.). Pominuli několik sporných analýz, na které odkazují níže, lze o této klíčové části říci následující: diplomandka se pokusila o klasifikaci funkcí, v nichž je užíván určitý a neurčitý člen v povídce Horacia Quirogy. Ovšem vzhledem k tématu, jímž jsou strategie překladu španělských literárních textů ve vztahu k determinaci, postrádám alespoň minimální zmínku o dané problematice, ideálně usouvztaženou k teoretickému rámci nastíněnému v části teoretické (např. ve vztahu k AČ). Je sice pravda, že problematiku AČ se autorka pokouší stručně rozebírat v závěrečné kapitole nazvané Komentáře k vybraným jevům, ovšem zase bohužel ne v souvislosti s determinací. Na druhou stranu nelze

autorce místy upřít snahu při vyhledávání zajímavých příkladů – např. odstavec 5 – příklad *las uñas - svými*, který bychom mohli chápat jako jeden z dokladů toho, jak je možno vyjádřit kategorii v jednom jazyce neexistující. Za zajímavou v souvislosti s AČ považuji např. krátkou poznámku na str. 78 týkající se vztahu aktualizčních částic k dané problematice – je velká škoda, že diplomandka se ve své práci nepokusila tuto informaci více rozvinout

Doplňující dotazy k praktické části:

1) V souvislosti s kapitolou 1.5.2. str. 60-62 bych se chtěla diplomandky zeptat na to, jaký vztah má k determinaci tak, jak je chápána v této práci, užívání osobních zájmen (*él, le, atd.*)?

2) Jaký je rozdíl mezi příklady na str. 52, které autorka chápe jako užití členu určitého ve funkci odkazování na informaci známou z předchozího kontextu, a naprosto stejnými příklady na str. 62, kde jimi zase autorka dokládá užití anaforické? Chápu-li správně závěr na str. 83 tak u obou skupin autorka žádný rozdíl nevidí, nabízí se ale tedy otázka, z jakého důvodu neklasifikuje funkce, které implikuje určitý člen podle jiných kritérií?

3) ad příklad na str. 45 – 1): nedomnívám se, že by překladatel zcela vynechal spojení *esa tarde* – k jeho vyjádření pouze využil adverbia *pak*, které umístil do iniciální pozice – patrně vzhledem k tomu, že v předchozím kontextu byl daný časový údaj zmíněn (na což ostatně možná poukazuje i volba ukazovacího zájmena *esa*).

Hodnocení po stránce formální:

Práce je psána česky a po formální stránce je na standardní úrovni. Výhrady mám k některým formulacím jako např. na str. 48 „*v teoretickém úseku mé práce jsem uvedla, že číslovky představují širokou třídu*“, str. 62 : „*určité nominální syntagma závisí na přítomnosti dalšího nominálního syntagmatu, které spojuje konceptuální pouto a aniž by mezi nimi existoval vztah koreference*“. Upozorňuji rovněž na některé závažnější překlepy, např. str. 15 – „*větu nelze považovat za dramatickou*“.

Závěr:

Práci Andrey Zewelové i přes uvedené připomínky doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím známkou **dobře**.

V Českých Budějovicích, 2. června 2014

PhDr. Jana Pešková, Ph.D.